

ZÁKLADNÍ ŠKOLA VRATIMOV
Masarykovo náměstí 192

Školní preventivní strategie 2022/2025

ZŠ Vratimov, Masarykovo náměstí 192

Vypracovala: Mgr. Miriam Kludková

Ve Vratimově 31. 8. 2022

Obsah

1. Potřebnost školní preventivní strategie	str. 3
2. Cíle školní preventivní strategie	str. 3
3. Charakteristika školy	str. 5
4. Současný stav problematiky	str. 6
5. Personální zajištění prevence	str. 8
6. Vymezení cílové skupiny	str. 9
7. Způsob realizace	str. 9
8. Znalostní kompetence žáků	str. 18
9. Vyhodnocení preventivní strategie	str. 19

1. Potřebnost školní preventivní strategie

Škola vytváří tento program jako základní nástroj prevence. Jde o komplexní systémový prvek v realizaci preventivních aktivit. Sleduje se jeho účinnost, jeho průběh, stejně jako efektivita jeho jednotlivých aktivit. Pro školu je závazný a podléhá kontrole České školní inspekce.

V populaci mládeže a dětí školního věku existuje vždy určitá míra různých projevů rizikového chování, ať už se jedná o zneužívání návykových látek, šikanu nebo kyberšikanu, stejně tak jako vandalismu nebo poruch příjmu potravy. Děti patří k nejohroženější skupině. Proto je důležité zahájit primární prevenci právě v době základní školní docházky, poskytnout žákům co nejvíce informací o problematice rizikových forem chování, naslouchat jejich problémům a otevřeně s nimi hovořit i na neformální úrovni.

Školní preventivní strategie (dále jen ŠPS) vychází a je přizpůsobena podmínkám školy, jejím specifickým.

2. Cíle školní preventivní strategie

Dlouhodobé cíle:

- a) kontinuální snaha o snížení výskytu rizikových forem chování, bránit jim,
- b) zvyšovat schopnost žáků činit zodpovědná rozhodnutí, rozvoj a podpora jejich sociálních kompetencí,
- c) pojmenovat a analyzovat problémy školy v oblasti rizikových forem chování, nacházet způsoby a cesty k jejich řešení,
- d) pomoc zejména těm žákům, kteří pocházejí z nejvíce ohrožených skupin (minority, cizinci, žáci ze sociálně slabého prostředí),
- e) podpora a výchova ke zdravému životnímu stylu (výchova ke zdraví, osobní a duševní hygiena, výživa, význam pohybových aktivit).
- f) komplexní plánování preventivních programů (programy by měly na sebe navazovat a doplňovat se).

Střednědobé cíle:

- a) zapojování zákonných zástupců do života školy, aktivní spolupráce s rodiči a jejich zapojení do aktivit primární prevence, rozvoj spolupráce se zákonnými zástupci při řešení rizikových forem chování – zainteresovanost rodičů na řešení problémů,
- b) včasný začátek preventivních aktivit (již na prvním stupni),
- c) naučit žáky a žákyně efektivně řešit problémy sociálně přiměřeným způsobem;
- d) zvyšovat u žáků a žákyň právní povědomí;
- e) upevňovat a zvyšovat kompetence v oblasti užívání nových technologií;

ZÁKLADNÍ ŠKOLA VRATIMOV

Masarykovo náměstí 192

- f) proškolení školního metodika v rámci specializačního studia školních metodiků prevence podle vyhlášky č. 317/2005 Sb. o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků a kariérním růstu,
- g) školení pedagogického sboru (v rámci možností) v oblasti rizikových forem chování žáků, poskytování jasného a přesného návodu (metodiky) – co a jak řešit,
- h) podpora práce školního metodika prevence.

Krátkodobé cíle:

- a) mapování potřeb v oblasti primární prevence, sledování aktuálních „trendů“,
- b) informovanost zákonných zástupců o možných formách rizikového chování dětí (aktuální situace ve společnosti, ve škole), o možnostech řešení
- c) včasné zachycení problémů a jejich efektivní řešení,
- d) plnění cílů Preventivního programu školy,
- e) vyhodnocování preventivních programů a akcí,
- f) vyhodnocování Preventivního programu školy a na jeho základě stanovování priorit v oblasti prevence pro další školní rok,
- g) finanční podpora preventivních aktivit.

Cílem působení v oblasti prevence rizikového chování je žák odpovědný za vlastní chování a způsob života v míře přiměřené jeho věku:

- s posílenou duševní odolností vůči stresu, negativním zážitkům a vlivům,
- schopné dělat samostatná (a pokud možno správná) rozhodnutí,
- s přiměřenými sociálně psychologickými dovednostmi,
- schopné řešit, případně schopné nalézt pomoc pro řešení problémů,
- s vyhraněným negativním vztahem k návykovým látkám,
- aktivně podílející se na svém zdraví a uplatňování zdravého životního stylu.

Mezi další důležité dokumenty, které se zabývají prevencí rizikových projevů chování jsou:

1. **Krizový plán školy** – zahrnuje postupy a možná řešení při výskytu projevů rizikového chování, ať už se jedná o šikanu, zneužívání návykových látek, krádeže, vandalství, rasismus atd. Krizový plán je sestaven školním metodikem prevence na základě fungující praxe školy a platné legislativy, konzultován a schválen ředitelem školy. Cílem krizového plánu je eliminovat či minimalizovat škody v případě, kdy k projevům rizikového chování ve školním prostředí dojde. Má být **pomocným manuálem** pro všechny pedagogické pracovníky a zároveň má být k dispozici rodičům, kteří tak mají možnost seznámit se s vnitřními postupy školy a sledovat je.
2. **Školní program proti šikanování** – cílem programu je vytvořit ve škole bezpečné, respektující a spolupracující prostředí. Důležité je zaměřit se na oblast komunikace a vztahů mezi žáky ve třídách, a to bez ohledu na to, zda tam k projevům šikany již

ZÁKLADNÍ ŠKOLA VRATIMOV

Masarykovo náměstí 192

došlo či ne. Tento Školní program proti šikanování eliminuje či minimalizuje škody v případě, že k šikanování ve školním prostředí dojde.

Škola rodičům pomáhá v osobnostním rozvoji dítěte, v rozvoji jeho vzdělávání a socializací ve skupině dětí. Prevence založená ve společnosti předpokládá řadu spolupracujících složek. Vedle rodiny, škol a školských zařízení jsou to orgány sociálně právní ochrany dětí, zdravotnická zařízení, místní samosprávy, poradenské instituce ve školství, duchovní sdružení, policie, kulturní střediska, zájmové organizace, podnikatelské subjekty apod. Škola usiluje o integraci primárně preventivních aktivit, které sama poskytuje, se službami specializovaných zařízení.

3. Charakteristika školy

Základní škola Vratimov, Masarykovo náměstí 192 patří mezi středně velké školy. Naši školu navštěvuje k 1. 9. 2022 celkem 273 žáků převážně z Vratimova. Do školy také docházejí žáci z Řepiště nebo Ostravy – Kunčice. ZŠ je školou, která má stoletou tradici (v roce 2024 oslaví škola 115 let svého trvání). Tomu odpovídá také budova školy, kterou sdílíme od roku 2011 se Základní uměleckou školou Vratimov. Škola je dvoupatrová, má k dispozici velmi dobře vybavené odborné učebny (jazyková a PC učebna, odborná učebna zeměpisu, odborná učebna fyziky a chemie, školní kuchyňka a dílny), tělocvičnu a školní hřiště. To je v odpoledních hodinách využíváno jak školní družinou, tak členy kroužků Střediska volného času Vratimov nebo zájemci z řad veřejnosti. Škola zajišťuje žákům školní stravování ve spolupráci s Mateřskou školkou Vratimov (žákům je k dispozici školní jídelna, kde se mohou stravovat).

Velmi důležitým prvkem je kvalita a estetičnost školní prostředí, ve kterém žáci tráví většinu času stráveného ve škole. Chceme, aby se žáci ve škole dobře cítili, ale zároveň aby se také tvořivěji podíleli na vytváření tohoto prostředí, jeho výzdobě a udržování pořádku. Žáci jsou tak vedeni ke spoluzodpovědnosti, dostávají prostor k vlastní realizaci svých nápadů na výzdobu školy, třídy. V předchozích dvou letech byly ve škole vytvořeny tzv. relaxační zóny pro žáky (dvě zóny na 2. stupni, jedna zóna na 1. stupni), kde mohou žáci o přestávkách trávit svůj volný čas.

4. Současný stav problematiky

Analýza problematiky rizikového chování žáků naší škole vyplývá:

1. ze zkušeností naší školy s výskytem rizikových forem chování z předchozích let,
2. z každoročního vyhodnocení Preventivního programu,
3. ze studie „**Míra výskytu vybraných rizikových aktivit, impulzivity a aktivit v kyberprostoru u žáků a žákyň druhého stupně základního vzdělávání na Základní škole, Masarykovo náměstí 192, Vratimov**“, jejímž zadavatelem byl Krajský úřad Moravskoslezského kraje a do kterého se škola zapojila v roce 2020 – dotazníkové šetření, které se zabývalo:

ZÁKLADNÍ ŠKOLA VRATIMOV

Masarykovo náměstí 192

- a) mírou impulzivitu žáků,
 - b) výskytem rizikového chování,
 - c) hraním digitálních her,
 - d) používáním internetu.
4. z **dotazníkového šetření společnosti „Rizika internetu a komunikačních technologií“** v rámci zapojení školy do projektu „Kyberšikana má červenou 2021“ (donátor MŠMT) a „Ostrava – město odpovědných škol“ (donátor statutární město Ostrava), které bylo zaměřeno na zkušenosti žáků s moderními technologiemi a jejich představách o jejich rizicích.

Z forem rizikového chování se v minulých letech ve škole objevily následující formy:

1. kouření v areálu školy a na školních akcích, kouření elektronické cigarety, používání nikotinových sáčků,
2. neplnění a zanedbávání školních povinností,
3. nevhodné chování ke spolužákům, k pedagogům,
4. nadměrná absence, záškoláctví,
5. poruchy příjmu potravy,
6. šikana,
7. nevhodná komunikace prostřednictvím sociálních sítí (ve volném čase žáků)

Ve školním roce 2021/2022 byl výskyt rizikových forem projevů chování následující:

1. kyberšikana – 1 případ: jednalo se o „krátkodobou“ šikanu, na které se podílel jeden žák šestého ročníku, 4 žáci sedmého ročníku. Jednalo se o případ, který proběhl ve volném čase žáků (v průběhu vánočních prázdnin) – jelikož byl školní metodik prevence osloven napadenou žákyní, považovala škola za velmi vhodné a zejména žádoucí celý případ vyřešit společně se zákonnými zástupci dotčených žáků,
2. šikana – v 5. ročníku, jednalo se o dlouhodobější problém, který byl řešen ve vzájemné spolupráci s okresními metodiky prevence J. Macoškem, P. Chudou a zákonnými zástupci žáků,
3. používání mobilního telefonu ve škole,
4. záškoláctví – 2 dívky 9. ročníku, řešeno ve spolupráci se zákonnými zástupci,
5. kouření v prostorách školy – jedna dívka 9. ročníku, 2 dívky 8. ročníku, 1 chlapec 7. ročníku,
6. kouření na akci školy – 2 chlapci 9. ročníku,
7. mentální poruchy příjmu potravy, sebepoškozování – jedna dívka 8. ročníku,
8. vandalismus – žáci 9. B

ZÁKLADNÍ ŠKOLA VRATIMOV

Masarykovo náměstí 192

Za základní problémy v oblasti primární prevence u dětí a mládeže jsou ve škole považovány:

1. stále častější psychické problémy žáků (neurózy, psychózy, neschopnost školní práce, častá absence z důvodu psychických obtíží) – to vyvolává větší nároky na pedagogy, na specifika práce s těmito žáky,
2. nedostatečná ochrana dětí před alkoholem a pasivním kouřením v rodině a na veřejnosti, vysoká společenská tolerance k legálním drogám, zejména k alkoholu:
 - a) již na 1. stupni na konci 5. třídy má téměř 90 % žáků zkušenost s alkoholem, který jim byl podán právě jejich rodiči),
 - b) ve zvýšené míře užívání tabákových výrobků (elektronické cigarety, nikotinové sáčky), častá tolerance těchto jevů v rodině („zkusil to každý“, „kouří jen občas“, „máme to pod kontrolou“)
3. nadměrné používání mobilních telefonů, PC, často absence stanovení hranic v rodině, neschopnost rodičů řešit problémy s tím spojenými,
4. absence pocitu zodpovědnosti za vlastní zdraví – vzor často vychází z vlastní rodiny, rozpor mezi preventivními aktivitami školy, předkládanými vzory a vlastním životem rodiny (často navázáno na finanční situaci rodiny),
5. prevence pouze ve škole, po skončení vyučování nemožnost postihu, nekontrolovatelnost žáků
6. prevence ve velké míře uskutečňována ve škole, častá absence prevence v rodině nebo podceňování této prevence (například i upozornění ze strany školy na výskyt těchto jevů ve škole – názor rodiče: „mého dítěte se tento problém netýká“),
7. v některých případech bagatelizace problémů ze strany pedagoga (často z nedostatku určitého časového prostoru, velkou mírou zátěže, nadměrnou administrativou).

Ze studie „Míra výskytu vybraných rizikových aktivit, impulzivity a aktivit v kyberprostoru u žáků a žákyň druhého stupně základního vzdělávání na Základní škole, Masarykovo náměstí 192, Vratimov, vyplynula následující doporučení pro školu:

- a) plánovat preventivní programy komplexně při využití různých nízkoprahových institucí, jakož i využití služeb školního psychologa a aktivit metodika primární prevence u všeobecné primární prevence;
- b) programy by měly na sebe navazovat a doplňovat se;
- c) včasný začátek preventivních aktivit (již na prvním stupni);
- d) dívky a chlapci by měli získat relevantní sociální dovednosti, mělo by u nich dojít ke zvýšení sebevědomí, ke zkvalitnění sociálních a komunikačních dovedností a v neposlední řadě zvýšit schopnost obstát v kolektivu;
- e) naučit žáky a žákyňe efektivně řešit problémy sociálně přiměřeným způsobem;
- f) zvyšovat u žáků a žákyň právní povědomí;
- g) upevňovat a zvyšovat kompetence v oblasti užívání nových technologií;
- h) aktivní spolupráce s rodiči a jejich zapojení do aktivit primární prevence.

Škola by měla vždy využívat dva zdroje pro naplnění cílů prevence:

1. **vlastní zdroje**, tedy preventivní aktivity naplánované v Minimálním preventivním programu a realizované školním metodikem prevence. Do těchto preventivních aktivit by měly být zapojeny všechny zúčastněné skupiny školy (žáci, učitelé, vedení školy a rodiče). Škola může a měla by využívat služeb a poradenství okresních školních metodiků prevence, působících v pedagogicko-psychologických poradnách.
2. **externí zdroje**, kterými jsou různá nízkoprahová centra pro děti a mládež (NZDM) nebo další organizace zabývající se prevencí rizikových aktivit a nabízející programy zaměřené na tyto aktivity, ale i na osobnostní rozvoj adolescentů. Aktivity jsou často určeny pro jedince s problémy s užíváním návykových látek, pro ohrožené skupiny a pro další specifické skupiny.

5. Personální zajištění prevence

Ve škole funguje **Školní preventivní tým** v následujícím složení:

1. vedení školy (ředitelka školy, zástupkyně ředitelky školy),
2. výchovný poradce
3. metodik prevence
4. speciální pedagog

Ředitelka školy

Sleduje efektivitu prevence rizikového chování. Sleduje problémy v kontextu celé školy a dělá personální a organizační opatření ke zlepšení vzájemného soužití ve škole. Svolává v případě potřeby výchovnou komisi za účasti rodičů, pedagogů, pracovníků orgánů péče o dítě, psychologů apod.

Výchovný poradce

Výchovný poradce koordinuje společně s metodikem prevence aktivity školy v oblasti prevence. Aktivně nabízí učitelům a žákům možnost poradit se o svých problémech. Zaměřuje se na žáky, kteří jsou ohroženi ve svém vývoji, sebepojetí, komunikaci s druhými. Učitelé informují výchovného poradce o případech výskytu agresivního chování ve třídě, signálů o potížích žáka (osobnostní, rodinné, vztahové), náhlém i trvalém neúspěchu v učení, obtížné komunikaci, konfliktu s rodiči, porušování pravidel soužití ve škole žákem, krádežích ve třídách. Výchovný poradce navrhuje opatření, navrhuje řediteli školy svolání výchovné komise, vede individuální konzultace s dětmi, s rodiči, informuje o možnostech odborné péče a další pomoci (adresář sociálních služeb, linku bezpečí apod.). Jedná se sociálním odborem. Konzultuje problémy s odbornými pracovišti – SPC, PPP.

ZÁKLADNÍ ŠKOLA VRATIMOV

Masarykovo náměstí 192

Metodik prevence

Metodik prevence spoluvytváří minimální preventivní program, podílí se na jeho realizaci. Komunikuje s učiteli v oblasti primární prevence, v případě vniklého problému dává podněty k možné nápravě. Spolupracuje s institucemi a organizacemi v oblasti primární prevence. Koordinuje předávání informací o problematice rizikového chování ve škole, dokumentuje průběh preventivní práce školy. Hodnotí realizaci minimálního preventivního programu.

Pedagogové

Věnují se v rámci výuky rozvoji kompetencí žáků v oblasti sociálních dovedností, učí podle principů a metod v rámci koncepce školy. Provádějí průběžnou diagnostiku žáků a třídy, na pedagogických radách vzájemně hodnotí uplynulé období, konzultují případné problémy, navrhuji opatření. Třídní učitel je v kontaktu s rodiči žáků své třídy prostřednictvím třídních schůzek, osobních setkání a dalších možností komunikace.

6. Vymezení cílové skupiny

Strategie je zaměřena na všechny žáky 1. - 9. ročníku základní školy, se zvláštním přihlédnutím k:

- dětem ze sociálně slabšího a málo podnětného rodinného prostředí,
- dětem s nedostatečným prospěchem,
- dětem s některými typy specifických vývojových poruch chování.

U pedagogů je další vzdělávání zaměřeno na celý tým, se zvláštním přihlédnutím k začínajícím pedagogům a pedagogům bez odborné kvalifikace. Intenzivní vzdělávací aktivity jsou směřovány k pracovníkům, kteří zajišťují činnost školního poradenského pracoviště – výchovný poradce, metodik prevence, speciální pedagog, školní psycholog.

Do systému informování jsou zapojeni všichni rodiče. Zvláštní pozornost je věnována skupinám rodičů tříd, kde se vyskytly negativní jevy jako šikana, nebo výskyt drog. Individuální pozornost je pak věnována rodičům žáků, u kterých byl zjištěn výskyt návykových látek, konzumace alkoholu a kouření, rodičům žáků – agresorů v případech šikany.

7. Způsob realizace

Při realizaci ŠPS budou upřednostňovány metody a formy, které podporují přímé zapojení žáků do jednotlivých aktivit. Snahou bude využívat interaktivní, prožitkové a sebezkušenostní formy.

Vzhledem k tomu, že usilujeme zejména o snížení výskytu nevhodného chování a vytváření, stejně tak jako podporu, pozitivních sociálních vazeb v třídních kolektivech, zaměřujeme svou pozornost zejména na sociální hry, skupinové práce ve třídě, výjezdní akce (exkurze, výlety

ZÁKLADNÍ ŠKOLA VRATIMOV Masarykovo náměstí 192

třídních kolektivů, vycházky, adaptační kurz 6. ročníku) soutěže, společenské akce a činnosti podporující rozvoj komunikativních dovedností. Především výjezdní akce nám nabízí možnost monitorovat chování žáků v neformálním prostředí.

Nebudou opomíjeny ani tradiční metody jako např. výklad, přednášky, besedy, využití videoprogramů, individuální získávání informací (volný přístup k internetu, žákovská knihovna).

V oblasti spolupráce s organizacemi, které nabízejí programy primární prevence, bude škola využívat především ty programy (a upřednostňovat ty organizace), se kterými má dobrou zkušenost. Jedná se o následující organizace a programy:

1. Pedagogicko – psychologická poradna, okresní metodici prevence: „Program primární prevence“, preventivní programy pro 6. třídy
2. Společnost „Rizika internetu a komunikačních technologií – problematika kyberšikany a sociálních sítí
3. Centrum pro rodinu a sociální péči – program „Škola osobního života“, problematika dospívání, zahájení sexuálního života
4. MP Education – programy „Jsi online II“, „Dospívám aneb život plný změn“, „Na startu mužnosti“, pro dívky a chlapce 7. ročníků
5. Pavučina, občanské sdružení – „Etický kompas“, etické dílny pro žáky 6. až 8. ročníků,
6. Anabell – programy pro prevenci poruch příjmu potravy.

Okruhy prevence

Prevenčí rozumíme veškeré konkrétní aktivity realizované s cílem předejít problémům a následkům rizikového chování, případně minimalizovat negativní dopad takového chování, včetně dalšího šíření.

Nosným prvkem ŠPS je **specifická primární prevence**. Jsou to aktivity, které jsou zaměřeny na omezování výskytu jednotlivých typů rizikového chování.

Prevence rizikového chování zahrnuje především aktivity v následujících oblastech:

- a) násilí a šikanování,
- b) záškoláctví,
- c) kriminality, delikvence, vandalismu aj. forem násilného chování,
- d) ohrožení mravnosti a ohrožování mravní výchovy mládeže,
- e) xenofobie, rasismu, intolerance a antisemitismu,
- f) užívání návykových látek (vč. opomíjeného alkoholu a kouření), anabolik, medikamentů a dalších látek,
- g) netolismu (virtuálních drog) a patologického hráčství (gambling),
- h) diváckého násilí.
- i) komerčního sexuálního zneužívání dětí,
- j) syndromu týraných a zneužívaných dětí
- k) sekt a sociálně patologických náboženských hnutí.

ZÁKLADNÍ ŠKOLA VRATIMOV

Masarykovo náměstí 192

Nespecifická primární prevence je nedílnou součástí celého systému prevence, jde o volnočasové aktivity určené nejširším vrstvám dětí a mládeže, umožňující harmonický rozvoj osobnosti jedince, včetně možnosti rozvíjení nadání, zájmů a pohybových a sportovních aktivit. Škola se snaží žákům nabízet širokou nabídku mimoškolní zájmové činnosti, ať už sama nebo se spolupráci se Střediskem volného času Vratimov. Žáci si mohou vybrat z 9 zájmových kroužků. V rámci této prevence škola realizuje aktivity, které napomáhají vzájemnému poznávání se žáků, rodičů a pedagogů školy. Jedná se například o takové akce, kterými jsou:

- Vánoční jarmark
- Vánoční a Velikonoční dílny
- Školní a Maškarní ples
- Slavnostní pasování na prvňáčky
- Slavnostní rozloučení s žáky 9. tříd
- Den dětí

Prevence prováděná izolovaně, pouze na základě realizace jednorázových akcí, preventivních programů, nepřináší dle našich zkušeností velký užitek, proto jsou prvky prevence systematicky zahrnuty (dle ŠVP) do jednotlivých vyučovacích předmětů. Každý vyučující si vytváří učební plán, ve kterém je problematika rizikového chování zakomponována.

Mezi klíčové vyučovací oblasti patří:

- oblast přírodovědná
(biologie člověka, fyziologie, biologické účinky drog, chemické aspekty drog atd.)
- oblast zdravého životního stylu
(výchova ke zdraví, osobní a duševní hygieně, podmínky správné výživy, volný čas apod.)
- oblast společenskovední
(proces socializace jedince, užší a širší společenské prostředí, jedinec ve vzájemné interakci se sociálním prostředím apod.)
- oblast rodinné a občanské výchovy
(proces socializace jedince, užší a širší společenské prostředí, jedinec ve vzájemné interakci se sociálním prostředím, postavení rodiny ve společnosti, vedení domácnosti, správná výživa, zdravý vývoj a příprava na život, formy komunikace, zvyšování sociální kompetence dětí a mládeže, subjekty participující v oblasti prevence drog atd.)
- oblast sociálně právní
(právní aspekty drog, práva dítěte, význam a cíle reklamy apod.)
- oblast sociální patologie
(postoj společnosti ke zneužívání drog, delikventní chování, kriminalita, xenofobie, šikanování, rasismus apod.)

ZÁKLADNÍ ŠKOLA VRATIMOV

Masarykovo náměstí 192

Preventivní témata jsou nejčastěji frekventována v následujících předmětech:

1. Prvouka
2. Přírodověda
3. Vlastivěda
4. Čtení a literární výchova
5. Občanská výchova
6. Rodinná výchova
7. Dějepis
8. Přírodopis
9. Český jazyk
10. Zeměpis
11. Výtvarná výchova
12. Tělesná výchova

Žáci – I. stupeň

Tematické bloky ve výuce, zaměřené na prevenci rizikového chování

Ročník	Předmět	Vzdělávací oblast	Téma
1.ročník	Prvouka	Výchova ke zdraví	- vhodné využití volného času - práva a povinnosti, já a ostatní (moje rodina, život v rodině), - mé tělo, péče o zdraví, svůj zevnějšek a osobní hygiena.
2.ročník	Prvouka	Výchova ke zdraví	- moje rodina - člověk součástí skupiny, blízká osoba, - člověk a zdraví, nemoc, úraz, správná výživa, hygiena, - práce a volný čas, správné využití volného času,
3.ročník	Prvouka	Výchova ke zdraví	- člověk, zdravý životní styl, průběh lidského života
4.ročník	Přírodověda	Výchova ke zdraví	výchova ke zdraví, chování v přírodě, - sám sebou - chráním sám sebe, nebezpečné látky a závislosti
4.ročník	Vlastivěda		lidská sídla, vesnice a města (klady a zápory, možnosti, např. vzdělávání, kultura, sport)
5.ročník	Přírodověda	Výchova ke zdraví	zodpovědný přístup k životu, zodpovědnost za život na Zemi,
5.ročník	Vlastivěda		člověk ve společenství, - pomoc a solidarita, pravidla soužití.

ZÁKLADNÍ ŠKOLA VRATIMOV

Masarykovo náměstí 192

1 až 5 ročník	Čtení a literární výchova, sloh		<ul style="list-style-type: none"> - zpracování vlastních zážitků, porozumění sobě sama, - rozvíjení schopnosti vyjádřit svůj vlastní názor, - zaujímání stanovisek k problémům, - využití jednotlivých literárních útvarů (bajky, pohádky - příběhy s ponaučením, dobrodružná literatura - zážitkové čtení), - estetická výchova.
1 a 5 ročník	Tělesná, hudební a výtvarná výchova	Výchova ke zdraví	<ul style="list-style-type: none"> - komunikace s vrstevníky – využití především pohybových her, - význam pohybu pro naše zdraví, - zapojení dětí do společných projektů, práce ve vrstevnickém kolektivu, - příprava na vánoční jarmark, - estetická výchova.

Žáci – II. stupeň

Tematické bloky ve výuce, zaměřené na prevenci rizikového chování

6. ročník

Předmět	Vzdělávací oblast	Téma	Časová dotace
Občanská výchova	Člověk a společnost	- člověk v rytmu času, schopnost uspořádat si svůj čas, povinnosti, odpočinek, význam volného času, - rodina, její význam, síla rodinných vazeb, vliv rodiny na výchovu dítěte, rodina - ostrov bezpečí	6
Občanská výchova	Člověk a společnost	život ve škole, pravidla školního života, školní řád porušování pravidel, šikana, umění se bránit	2
Občanská výchova	Člověk a společnost	- miniúvod do lidských práv, rozdílnost, podobnost lidí	2
Občanská výchova	Člověk a společnost	- práva a povinnosti, moje práva, tvoje práva: konflikt a jeho řešení	2
Rodinná výchova	Výchova ke zdraví	-rodina a širší sociální prostředí, komunikace v rodině, styly výchovy - modelové situace zaměřené na osvojení komunikačních dovedností	6

ZÁKLADNÍ ŠKOLA VRATIMOV

Masarykovo náměstí 192

Rodinná výchova	Výchova ke zdraví	- rozvoj osobnosti, vyrovnávání se s problémem, - prevence, konflikt, nedorozumění, problém	3
Rodinná výchova	Výchova ke zdraví	-osobní bezpečí, Dětská krizová centra, Linka důvěry	1
Rodinná výchova	Výchova ke zdraví	-péče o zdraví, osobní hygiena, režim dne	2
Rodinná výchova	Výchova ke zdraví	- zdravá výživa, denní příjem energie, poruchy příjmu potravy (anorexie, bulimie)	4
Rodinná výchova	Výchova ke zdraví	- sexuální výchova, proměny člověka v období dospívání, sex. zneužívání,	2
Rodinná výchova	Výchova ke zdraví	- prevence zneužívání návykových látek, pozitivní životní hodnoty, alkoholismus, kouření	6
Rodinná výchova	Výchova ke zdraví	-modelové situace zaměřené na nácvik způsobů odmítání drogy	2
Přírodopis		- drogy - přírodní látky (účinky některých rostlin a hub), - užití přírodních látek pro výrobu drog	3
Dějepis	Člověk a společnost	- starověk, drogy v dějinách lidstva	1
Tělesná výchova	Výchova ke zdraví	- sport jako součást zdravého způsobu života, - volba vhodných sportovních aktivit, vzhledem ke zdravotnímu stavu, nepřeceňování vlastních sil, - doping ve sportu, - umění překonávat překážky, - rozvíjení vytrvalosti a vůle	průběžně

7. ročník

Předmět	Vzdělávací oblast	Téma	Časová dotace
Občanská výchova	Člověk a společnost	- život mezi lidmi, komunikace (slovní a mimoslovní), média, hromadné sdělovací prostředky,	4
Občanská výchova	Člověk a společnost	-člověk a kultura, pojem, kulturní aktivity člověka, vztah k umění, vliv masmédií, pravidla slušného chování,	4
Občanská výchova	Člověk a společnost	-majetek v našem životě, konzumní společnost	2

ZÁKLADNÍ ŠKOLA VRATIMOV

Masarykovo náměstí 192

Občanská výchova	Člověk a společnost	- lidská práva, rovnost a nerovnost, diskriminace, rasismus, xenofobie -základní dokumenty o lidských právech, dodržování lidských práv ve světě -můj pohled na práva	4
Rodinná výchova	Výchova ke zdraví	- rodina a širší sociální prostředí - hra "Cesta k pokladu", práva a povinnosti členů rodiny -potřeba pomáhat si navzájem, soudržnost a atmosféra rodiny	2
Rodinná výchova	Výchova ke zdraví	- klíče ke zdraví, zdraví, nemoc, způsob života, hlavní zásady péče o zdraví -infekční choroby a způsoby jejich přenosu AIDS, HIV: charakteristika, způsoby přenosu, způsoby ochrany	4
Rodinná výchova	Výchova ke zdraví	- postižení mezi námi, život s handicapem -princip prosociálnosti	3
Rodinná výchova	Výchova ke zdraví	- zdravá výživa, poruchy výživy, obezita, mentální anorexie a bulimie - posilování zdravého sebevědomí, aktivita „Ideální muž, ideální žena“, vliv médií na naše sebepojetí a sebeúctu	6
Rodinná výchova	Výchova ke zdraví	-zneužívání návykových látek, drogy a jejich účinky, závislost, záludnosti drog, systém prevence drogové závislosti	6
Rodinná výchova	Výchova ke zdraví	osobní bezpečí, nebezpečné situace, agrese - skupina vrstevníků a násilí, šikana - rysy, varianty, typy, - budování zdravého sebevědomí,	4
Rodinná výchova	Výchova ke zdraví	- sexuální výchova, stáváme se mužem a ženou, projevy tělesné zralosti	3
Rodinná výchova	Výchova ke zdraví	- násilí v sexualitě, příčiny a formy sex. zneužívání - prevence	2
Přírodopis		- lidská sídla a jejich okolí, pěstování nežádoucích rostlin, - existence norem pro pěstování některých rostlin (např. mák).	2

ZÁKLADNÍ ŠKOLA VRATIMOV

Masarykovo náměstí 192

Dějepis	Člověk a společnost	- renesance a humanismus, nový pohled na život	1
Tělesná výchova	Výchova ke zdraví	- sport jako součást zdravého způsobu života, - volba vhodných sportovních aktivit, vzhledem ke zdravotnímu stavu, nepřeceňování vlastních sil, - doping ve sportu, - umění překonávat překážky, - rozvíjení vytrvalosti a vůle	průběžně

8. ročník

Předmět	Vzdělávací oblast	Téma	Časová dotace
Přírodopis		- rozmnožování a vývin jedince, - negativní vliv návykových látek, - zdraví a nemoc	5
Dějepis	Člověk a společnost	- společnost v 19. století, změna životního stylu, nové myšlenkové směry (osvícenství)	2
Zeměpis	Člověk a svět	- cestovní ruch, turistika a drogy (legální a nelegální drogy, právní normy jednot. zemí), - světový trh, drogový obchod, převážení omamných a psychotropních látek mezi státy, výnos z obchodu, boj s nelegálním obchodováním.	2
Tělesná výchova	Výchova ke zdraví	- sport jako součást zdravého způsobu života, - volba vhodných sportovních aktivit, vzhledem ke zdravotnímu stavu, nepřeceňování vlastních sil, - doping ve sportu, - umění překonávat překážky, - rozvíjení vytrvalosti a vůle	průběžně

ZÁKLADNÍ ŠKOLA VRATIMOV

Masarykovo náměstí 192

9. ročník

Předmět	Vzdělávací oblast	Téma	Časová dotace
Občanská výchova	Člověk a společnost	-já jako občan, tolerance k národnostním menšinám	2
Občanská výchova	Člověk a společnost	- citový život člověka, stres, pomoc člověku v nouzi	1
Občanská výchova	Člověk a společnost	- zdraví, duševní a tělesné, zásady relaxace	1
Občanská výchova	Člověk a společnost	- sociální vztahy, sociální péče a sociální politika státu	3
Občanská výchova	Člověk a společnost	-trestní právo, odpovědnost mládeže za protiprávní činy -přestupek, trestný čin	4
Občanská výchova	Člověk a společnost	- život člověka na planetě Zemi, globální problémy lidstva	4
Přírodopis	Člověk a svět	- deriváty uhlovodíků, alkoholy, alkoholismus a jeho nebezpečí, -ochrana člověka, zneužití chemických látek (LSD, těkavé látky atd.) - otravné a jedovaté látky.	3
Zeměpis		-politická mapa dnešního světa, změny v politickém zřízení, - otevření hranic -válka a chudoba – vliv na obchodování s drogami, přístup jednotlivých států k problematice závislosti a spolupráce mezi nimi.	3
Dějepis	Člověk a společnost	- svět a Evropa 20. století, civilizační problémy	
Tělesná výchova	Výchova ke zdraví	- sport jako součást zdravého způsobu života, - volba vhodných sportovních aktivit, vzhledem ke zdravotnímu stavu, nepřeceňování vlastních sil, - doping ve sportu, - umění překonávat překážky, - rozvíjení vytrvalosti a vůle	průběžně

7. Znalostní kompetence žáků

1. – 3. ročník

Žáci:

- ❖ mají povědomí o nebezpečí rizikového chování
- ❖ ví, že pokud jim někdo ubližuje, měli by požádat dospělou osobu o pomoc
- ❖ ví, že ubližovat druhým není správné, snaží se o kamarádské vztahy s ostatními spolužáky
- ❖ uvědomují si škodlivost kouření a pití alkoholu
- ❖ znají jednoduché způsoby odmítání návykových látek
- ❖ uvědomují si význam zdraví a nevýhody špatného zdravotního stavu
- ❖ mají základní vědomosti o zdravém životním stylu (co je zdravé a co ne, co zdraví škodí a co mu prospívá) a rozvíjí si znalosti o tom, jak udržovat své zdraví

4. – 5. ročník

Žáci:

- ❖ mají povědomí o tom, že každé jednání, které ohrožuje práva druhých (šikana, násilí, zastrašování aj.), není správné, je potřeba se mu postavit a v případě potřeby požádat o pomoc dospělou osobu
- ❖ umí rozpoznat projevy lidské nesnášenlivosti
- ❖ ví, na koho se obrátit v případě, že někdo ohrožuje nebo poškozují jeho práva
- ❖ umí komunikovat se službami poskytujícími poradenskou pomoc
- ❖ umí pojmenovat základní mezilidské vztahy, snaží se o udržování pozitivních vztahů
- ❖ znají základní zdravotní rizika zneužívání návykových látek, rizika kouření a nadměrného požívání alkoholu
- ❖ znají základní způsoby odmítání návykových látek ve styku s vrstevníky
- ❖ mají povědomí o zdraví jako základní lidské hodnotě
- ❖ začínají se orientovat v činnostech, které je vhodné z hlediska zdraví zařazovat do denního režimu, osvojují si zdravý životní styl

6. - 9. ročník

Žáci:

- ❖ znají význam harmonických mezilidských vztahů pro zdravý životní styl a zdraví
- ❖ respektují odlišné názory či zájmy lidí a odlišné způsoby jejich chování a myšlení, jsou tolerantní k menšinám
- ❖ znají a uplatňují vhodné způsoby řešení neshod se spolužáky, spory řeší nenásilným způsobem

- ❖ znají vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích
- ❖ umí spolupracovat ve skupině a přebírat zodpovědnost za společné úkoly
- ❖ znají významné dokumenty upravující lidská práva a sociálně právní ochranu dětí
- ❖ znají činnost důležitých orgánů právní ochrany občanů
- ❖ uvědomují si podstatu protiprávního jednání a právní odpovědnost za případné protiprávní činy
- ❖ chápou zdraví jako jednotu tří jeho složek – složky duchovní, tělesné a sociální
- ❖ umí zhodnotit vhodné a nevhodné zdravotní návyky
- ❖ uvědomují si, co je podstatou zdravého životního stylu a snaží se o jeho realizaci ve svém vlastním životě
- ❖ znají pozitivní vliv aktivního pohybu, relaxace, duševní hygieny
- ❖ znají negativní účinky kouření, alkoholu a jiných návykových látek, dokáží o nich diskutovat, orientují se v trestně právní problematice návykových látek
- ❖ ví, kde hledat odbornou pomoc, v případě potřeby ji dovedou využít
- ❖ bezpečně zvládají účelné modely chování v krizových situacích (šikanování, týrání, sexuální zneužívání apod.) a správně se rozhodují v situacích vlastního nebo cizího ohrožení
- ❖ dokáží komunikovat se specializovanými službami (linky důvěry, krizová centra)
- ❖ odmítají projevy brutality a násilí zprostředkované médii a umí o nich diskutovat

8. Vyhodnocení preventivní strategie

Vyhodnocení školní preventivní strategie a minimálního preventivního programu vyhotovuje školní metodik prevence ve spolupráci s ostatními realizátory programu. Sleduje se zejména naplnění jednotlivých cílů programu.

Jednotlivé akce budou průběžně vyhodnocovány. Vyhodnocení se týká věcné podstaty realizace jednotlivých akcí a aktivit, dává přehled o počtech účastníků, finančních nákladech, schopnosti realizovat jednotlivé programy apod. Toto hodnocení vypracuje osoba zodpovědná za realizaci dané akce. Své poznatky sdělí metodikovi prevence.

Průběžné hodnocení akcí bude důležitým podkladem při hodnocení úspěšnosti ŠPS školy a bude významným podnětem pro tvorbu následujícího minimálního plánu prevence a školní preventivní strategie. Smysluplné a efektivní akce budou zařazeny i do následujících programů prevence.

ZÁKLADNÍ ŠKOLA VRATIMOV

Masarykovo náměstí 192

Základem vyhodnocení SPŠ bude vyhodnocení výsledků uskutečňovaného procesu změn a to:

1. zhodnocení psychosociálního klimatu ve škole, kázně a případně i prospěchu žáků
2. zhodnocení posunu v postojích a hodnotových systémech dětí
3. zhodnocení výskytu rizikového chování ve škole

Proces změn bude vyhodnocován průběžně a trvale pomocí prostředků poskytujících zpětnou vazbu. Dotazníky a škály pomohou objevit nové směry, ale také selhání nebo příliš vysoké a nereálné nároky ŠPS, což lze poté napravit vypracováním upravené verze pro další období.

Ve Vratimově 20. 7. 2022

Mgr. Miriam Kludková, metodik prevence

Přílohy:

Příloha č. 1: Studie „Míra výskytu vybraných rizikových aktivit, impulzivity a aktivit v kyberprostoru u žáků a žákyň druhého stupně základního vzdělávání na Základní škole, Masarykovo náměstí 192, Vratimov

Příloha č. 2: Dotazníkového šetření společnosti „Rizika internetu a komunikačních technologií“ v rámci zapojení školy do projektu „Kyberšikana má červenou 2021“ (donátor MŠMT) a „Ostrava – město odpovědných škol“ (donátor statutární město Ostrava)